

Canon van de Riekerpolder:

Dr. W. Sieger (1886-1958) en zijn park

Op een nog mooi stukje van de aloude Sloterweg op nummer 773 tussen oude boerderijen, boerenarbeiderhuisjes en volkstuinten ligt een bijzonder park achter een eenvoudig gesmeed boerderijhek. Na de oprit en een werklokaal ontvouwt zich een extensief ingericht landschapspark zoals men in Amsterdam nergens anders vindt. Een slingerend pad om een water bepaalt de looproute waarlangs vele exotische bomen zijn te vinden.

Al snel vraagt men zich af hoe zo'n park hier ontstaan is. De initiator van dit park is geweest was Dr. W. Sieger (1886-1958). Hij was directeur van de Amsterdamse Chininefabriek. Met kinine, een stof gewonnen uit de bast van de kinaboom die in Indië groeide, en waarmee malaria bestreden kon worden, was hij rijk geworden. Hij leidde het leven van een notabele, was lid van verenigingen op het gebied van chemie en industrie die met zijn beroep verband hielden en verzamelde kunst. Hij maakte veel buitenlandse reizen en bezocht enkele malen onze toenmalige koloniën. Ook beoefende hij verschillende sporten zoals golf, paardrijden, schaken en jagen.

Aankoop grond

Zijn bijzondere interesse ging uit naar bijengif waarbij de achterliggende gedachte is dat het gif een therapeutische werking heeft. Deze zogenoemde apitherapie (*Apis mellifera* = honingbij) wordt heden nog steeds beoefend. Dr. W. Sieger had daarom bovenstaande een speciale interesse voor de imkerij. Hij kocht voor de Amsterdamse Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt een terrein aan de Sloterweg in de Riekerpolder, en liet het door landschapsarchitect Jan Bosma inrichten als Bijenpark. In 1936 koopt Sieger een stuk grond naast het Bijenpark waar de Chininefabriek een proeftuin had ingericht en laat wederom Bosma het als arboretum met veel bijzondere gewassen in Engelse landschapsstijl aanleggen, het toekomstige Siegerpark.

Omstreeks 1950 bood Sieger, hij was toen omstreeks 64 jaar oud, het park de gemeente aan. Door persoonlijke toewijding en financiële offers had hij er verrassende resultaten bereikt, aldus de gemeente. De paden, bruggen en oevervoorzieningen voldeden aan hoge eisen.

Sieger stond een bestemming als arboretum of botanische tuin voor ogen. De gemeente wilde het tegen taxatiewaarde als landbouwgrond kopen en Sieger ging akkoord met 25 duizend gulden, niet nadat hij bereid was de aanliggende weidegronden, ongeveer 8 hectare groot, eveneens voor de landbouwwaarde van 3500 gulden per hectare te verkopen. De gronden van het Bijenpark had hij al aan de Vereniging tot de bevordering van de Bijenteelt verkocht.

Omdat het gerucht ging dat de gemeente aan Sieger bij de koop beloofd had dat het park altijd groen zou blijven, was het belangrijk dat nader uit te zoeken bij de discussie in de gemeenteraad over de aankoop in 1950. Bij de voordracht over de aankoop in de gemeenteraad gaven Burgemeester en Wethouders op 3 maart 1950 een uitvoerige toelichting. Waarschijnlijk was het voor de gemeente belangrijk de gronden te verwerven in verband met de plannen in het kader van het Algemeen Uitbreidings Plan.

De gemeente had nog een goede reden voor de aankoop nodig. De Hortus had een dringend gebrek aan gronden voor een proeftuin op het gebied van plantenfysiologie en farmacognosie voor de Gemeentelijke Universiteit. Ook zou het als oefenterrein voor ecologisch onderzoek voor studenten gebruikt kunnen worden. Voor onderzoek van veengebieden zou een uniek gebied kunnen worden verkregen.

Het idee voor een arboretum heeft men al snel laten vallen gezien de bodemgesteldheid en het feit dat er in het Amsterdamse Bos daar al een plaats voor was aangevoelen. Bij deze laatste suggestie is het wel belangrijk op te merken dat Betje Polak in dezelfde omgeving onderzoek voor haar dissertatie had verricht waarbij zij vaststelde dat het laagveen verdrinken hoogveen was.

Er moest dan wel een laboratorium plantenfysiologie en farmacognosie komen voor het onderwijs. Men heeft zelfs overwogen de hele Hortus Botanicus naar het park te verplaatsen maar dat is niet doorgegaan vanwege het kapitaalverlies aan gebouwen, kassen en dergelijke van de Hortus. Bij de discussie in de gemeenteraad op 22 maart 1950 merkt raadslid Le Cavalier op dat dr. Sieger het park in eigendom wil afstaan waarbij hem een toekomstige bestemming als arboretum of botanisch park voor ogen staat als tastbaar resultaat van zijn inspanningen. Hij merkt op dat B & W de voorgestelde belofte voor groene bestemmingen zich moreel gebonden heeft. Hij wil expliciet horen of de gemeente deze erfdienstbaarheid op zich heeft genomen. Wethouder van der Velde antwoordt dat er geen enkele verplichting omtrent de bestemming in het besluit voorkomt. Juist het feit dat er veel bijzondere gewassen voorkomen is een van de motieven geweest dat het van grote betekenis is voor het onderwijs. Hij wijst erop dat in het besluit staat dat er rekening mee gehouden wordt dat een deel van het park voor andere doeleinden zou kunnen worden gebruikt. Toch moet er rekening mee gehouden worden dat de voorgestelde 'groene' bestemming, Sieger over de streep heeft getrokken, ook omdat een derde partij vijftienduizend gulden meer bood. Het voorstel werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Tot heden

De universiteit liet een werkruimte voor laboratoriumonderzoek bouwen. Dat is het huidige gebouw dat nog steeds in het park staat. Slechts een deel van het park werd als proefterrein gebruikt, voor het grootste deel

bleef het park. In 1963 werd het oppervlak van het park gehalveerd door de aanleg van de A4. Nadat de universiteit in de Watergraafsmeer proefterreinen in gebruik had genomen, is het gebruikt voor gemeentelijke sociale werkverschaffing waarbij ook tuinplanten werden verkocht.

In 1990 is het beheer van het park overgegaan naar het stadsdeel Slotervaart dat het in 1996 openstelde als Siegerpark. Zowel de flora als de fauna zijn ruim vertegenwoordigd. De deelraad heeft een doelstelling opgesteld met randvoorwaarden. Het park moet als parel onder de stadsparken bij een breed publiek bekend zijn middels activiteiten die het park verdraagt waarbij het handhaven van de rust voorop staat. Het park dient geschikt te zijn voor educatieve- en kunstzinnige doeleinden. Cultuurhistorisch dient de oorspronkelijke structuur en beplanting hersteld te worden waarbij een water en moerastuin doel is. De ontwikkeling hiervan moet de ecologische waarde doen toenemen. Noordoostelijk van het park bevinden zich het Reigerbos en het eiland van de Bunzing waar Jan P. Strijbos omstreeks 1930 voor het eerst het broedgedrag van Reigers filmde wat resulteerde in het boek 'De Blauwe reiger'. Hiervoor moet nog beleid ontwikkeld worden wat tot nu toe 'ad hoc' geschiedt. Zoals het tot nog toe beschouwd zou dr. W. Sieger niet ontevreden zijn met de ontwikkeling van het gebied waar hij zoveel energie in heeft gestoken. Tegenwoordig, in de hectische stad gelegen tussen rijkswegen, kantoren en woonwijken straalt het nog steeds een merkwaardige rust uit waar de natuur zich weelderig manifesteert en opgestelde beelden zich harmonieus mee verhouden.

Henk Smit

De ingang van het Siegerpark aan de Sloterweg anno 2009. Links op de achtergrond verrijzen weer nieuwe kantoorkolossen. foto: Hans Bootsma